

بشت پرده نوسان بازار طلا و ارز

به همین دلیل، حتی زمانی که اونس جهانی تغییر محسوسی ندارد، نوسان دلار می‌تواند به تنهایی مسیر قیمت طلا و سکه را تغییر دهد. یکی از مهم‌ترین متغیرهایی که در این روزها بر بازار اثر گذاشته، انتظارات ناشی از فضای سیاسی و دیپلماتیک است. فعالان بازار، چه در حوزه ارز و چه در حوزه طلا معمولاً پیش از وقوع رویدادهای مهم، رفتار احتیاطی از خود نشان می‌دهند. این رفتار احتیاطی گاه به شکل افزایش تقاضای سفته‌بازانه و گاه به صورت عقب‌نشینی موقت از معاملات بروز می‌کند. در چنین فضایی، نه تنها خبرهای رسمی، بلکه حتی تحلیل‌ها و گمانه‌زنی‌هایانیز می‌توانند بر قیمت‌ها اثر بگذارند. برخی معامله‌گران با نگاه کوتاه‌مدت، از کوچک‌ترین تغییر در لحن خبرها یا فضای مذاکراتی، برداشتهای فوری می‌کنندو همین برداشتها در شکل‌گیری موج‌های مقطعی افزایش یا کاهش قیمت نقش دارد. به بیان دیگر، بازار در این روزها بیش از آنکه به داده‌های واقعی واکنش نشان دهد، به «تصور» بازار از آینده حساس است.

■ تاثیر رفتار هیجانی در بازار آزاد

یکی از ویژگی‌های بارز نوسانات اخیر، نقش پررنگ رفتار هیجانی در میان خریداران و فروشندگان است. در بازارهای حساس، هر گاه چشم‌انداز روشن نباشد، بخشی از فعالان تلاش می‌کنند با خرید زودهنگام دارایی‌های امن تر مانند ارز یا طلا، ارزش سرمایه خود را حفظ کنند. اگر در مقیاس گسترده رخ دهد، خود به افزایش تقاضا و بالا رفتن قیمت‌ها دامن می‌زند. در مقابل، زمانی که نشانه‌هایی از آرامش یا احتمال کاهش قیمت‌ها مطرح می‌شود، بخشی از همین گروه‌ها برای جلوگیری از زیان احتمالی وارد فاز فروش می‌شوند. نتیجه این چرخه، شکل‌گیری نوسان‌های تند و بعضاً غیر منطقی است؛ نوسان‌هایی که لزوماً با واقعیت‌های بنیادی اقتصاد همخوانی ندارد، اما در عمل بر زندگی روزمره مردم اثر می‌گذارد. این وضعیت به خصوص برای بازار طلا محسوس تر است، زیرا طلا علاوه بر نقش سرمایه‌ای، به عنوان پناهگاه روانی برای خوارها نیز شناخته می‌شود. هر زمان که نگرانی از آینده افزایش می‌یابد، خرید طلا در میان بخشی از مردم تقویت می‌شود و همین موضوع خود به تداوم فشار قیمتی کمک می‌کند. بازار ارز و طلا در ایران پیوندی نزدیک با نفتساخته دارند. تغییرات نرخ ارز معمولاً در کوتاه‌ترین زمان به بازار سکه و مصنوعات طلا منتقل می‌شود. از این رو، بررسی نوسانات چند روز گذشته بدون توجه به وضعیت ارز، تصویری ناقص ارائه می‌دهد. در واقع، طلا در ایران نه فقط تابع قیمت جهانی، بلکه به‌طور مستقیم تابع انتظارات ارزی نیز هست. اگر دلار در بازار آزاد رشد کند، حتی در شرایط ثبات اونس جهانی، قیمت طلا و سکه می‌تواند افزایش یابد. برعکس، هر گونه عقب‌نشینی نرخ ارز، بلافاصله در بازار طلا نیز اثر می‌گذارد. این وابستگی و گنگانه سبب شده است که بازار طلا در شرایطی از بی‌ثباتی ارزی، به یکی از سریع‌ترین بازارهای واکنشی تبدیل شود. در روزهای اخیر نیز همین ساز و کار بار دیگر خود را نشان داده و قیمت‌ها در محدوده‌های نوسانی حرکت کرده‌اند. محدودهای که نه از یک روند اراد با ثبات، بلکه از تردید و انتظار حکایت دارد.

■ اثر متغیرهای اقتصادی

در کنار عوامل سیاسی و روانی، متغیرهای اقتصادی نیز به همچنان خود را حفظ کرده‌اند. وضعیت نقدینگی، انتظارات تورمی، رفتار شبکه بانکی، میزان دسترسی به ارز و نیز چشم‌انداز بودجه‌ای دولت، همگی بر روند بازار اثر گذارند. هر گاه نگرانی از افزایش تورم یا می‌رود، تقاضای برای دارایی‌های جایگزین پول، از جمله ارز و طلا، تقویت می‌شود. از سوی دیگر، محدودیت در عرضه با افزایش هزینه‌های مبادله نیز می‌تواند بر بازار فشار وارد کند. در چنین شرایطی، حتی اگر تقاضای واقعی وجود داشته باشد، صرفاً کمبود امنیتیان نسبت به آینده کافی است تا بازار وارد فاز نوسان شود. در این میان، سیاست‌گذاری و مداخله‌های تنظیمی می‌توانند در کوتاه‌مدت نقش آرام‌کننده داشته باشند، اما برای ایجاد ثبات پایدار، نیاز به مجموعه‌ای هماهنگ از اقدامات اقتصادی و سیاسی وجود دارد.

■ چشم‌انداز کوتاه‌مدت بازار

باتوجه به شرایط فعلی، به نظر می‌رسد بازار ارز و طلا در کوتاه‌مدت همچنان در وضعیت حساس باقی بماند. تا زمانی که سیگنال‌های روشن‌تری از مسیر متغیرهای کلیدی، به ویژه در حوزه سیاست خارجی، سیاست پولی و انتظارات تورمی مخایره نشود، احتمال تداوم نوسان‌ها بالا است. در چنین فضایی، بازار بیش از هر چیز به خبرهای معتبر و کاهش ابهام نیاز دارد. تجربه ماههای گذشته نشان داده است که هر زمان فضای خبری روشن‌تر شده و سیگنال‌های اقتصادی قابل‌انکارتی در دسترس قرار گرفته، دامنه هیجان در بازار نیز کاهش یافته است. برعکس، در دوره‌های ابهام، حتی حرکت‌های کوچک نیز می‌تواند به موجی بزرگ‌تر تبدیل شود. برای خوارها و خریداران خرد، مهم‌ترین نکته در چنین شرایطی پر هیز از تصمیم‌های شتاب‌زده است. بازار ارز و طلا در روزهای نوسانی معمولاً بیش از آنکه محل تصمیم‌گیری عقلانی باشد، صحنه واکنش‌های هیجانی است. به همین دلیل، خرید یا فروش بر اساس شایعه و نوسان‌های لحظه‌ای، در بسیاری از موارد به زیان افراد تمام می‌شود. در مقابل، نگاه تحلیلی و مبتنی بر نیاز واقعی می‌تواند از رفتارهای پر هزینه جلوگیری کند. کسانی که برای مصرف واقعی نیازمند ارز یا طلا هستند، باید تصمیم خود را بر اساس افق زمانی و نیاز واقعی تنظیم کنند، نه بر پایه موج‌های کوتاه‌مدت بازار. برای سرمایه‌گذاران نیز تنوع بخشی به سبد دارایی و هر هیز از تمرکز کامل بر یک بازار، همچنان منطقی‌ترین رویکرد به‌شمار می‌رود. در کل نوسانات چند روز اخیر در بازار ارز و طلا بار دیگر نشان داد که این دو بازار، بیش از هر چیز در گیر انتظارات و فضای روانی‌اند. هر چند عوامل اقتصادی زیرساختی همچنان نقش تعیین‌کننده دارند، اما نوسان بازار بسیار بالاست. از این رو، می‌توان گفت رفتار هیجانی فعالان بازار بسیار بالاست. از این رو، می‌توان گفت بازار در وضعیت «انتظار» قرار دارد؛ انتظاری که تا روشن شدن جهت‌گیری‌های کلان، احتمالاً همچنان به نوسان‌های رفت و برگشتی منجر خواهد شد. در چنین شرایطی، ثبات پایدار نه با هیجان، بلکه با کاهش ابهام، تقویت اعتماد و سیاست‌گذاری منسجم حاصل می‌شود.

۲

تعارف

اقتصاد در میدان تصمیم؛ روایت اصلاحات در دولت چهاردهم

اقتصاد ایران پس از جنگ، میان بقا و اصلاح

وقتی دولت چهاردهم کار خود را آغاز کرد، اقتصاد ایران با مجموعه‌ای از بحران‌های آنباشته روبه‌رو بود: تورم مزمن، ناترازی بانک‌ها، کسری بودجه، کاهش سرمایه‌گذاری، فرسودگی زیرساخت‌های انرژی و نظام ارزی چندین‌ختی، تنهایی‌اش از مشکلاتی بود که طی سال‌های گذشته شکل گرفته بود. اما هنوز چندماه از استقرار دولت نگذشته بود که جنگ، این معادله را پیچیده‌تر کرد و اقتصاد را وارد مرحله‌ای کرد که دیگر صرفاً مدیریت شاخص‌های اقتصادی کافی نبود؛ بلکه حفظ ثبات اجتماعی و تأمین معیشت مردم نیز به اولویت نخست تبدیل شد.

در چنین فضایی، دولت پزشکیان ناچار بود هم‌زمان دو مسیر را دنبال کند: از یک سو بحران روزمره را مدیریت کند تا بازار از کلال انرژی و نظام بانکی دچار اختلال نشود؛ از سوی دیگر اصلاحاتی را آغاز کند که سال‌ها به دلیل هزینه‌های سیاسی و اجتماعی به تعویق افتاده بود. همین دو گانگی، مهم‌ترین ویژگی سیاست اقتصادی دولت در یک سال گذشته به‌شمار می‌روند: نخستین چالش، کنترل اثر جنگ بر اقتصاد بود. محدودیت‌های تجاری، کاهش درآمدهای ارزی، اختلال در حمل‌ونقل و فشار بر بودجه عمومی می‌توانست اقتصاد را وارد دوراهی از کمبود کالا و جش شدید قیمت‌ها کند. هر چند بازار از فروپاشی فاصله گرفت و تأمین کالاهای اساسی ادامه یافت، اما هزینه این ثبات، فشار تورمی و کاهش قدرت خرید خوارها بود؛ دو موضوعی که دولت تلاش کرد بخشی از آن را از طریق کالابزرگ و حمایت‌های مستقیم جبران کند.

در کنار بحران جنگ، مساله ناترازی‌های ساختاری نیز همچنان پابرجا بود. بانک‌هایی که سال‌ها با دارایی‌های مبهم فعالیت کرده بودند، نظام ارزی که زمینه توزیع رانت را فراهم می‌کرد، قیمت‌های غیر واقعی انرژی و حجم گسترده مقرراتی که تجارت را تولیدرآ کند کرده بود، همگی نیازمند تصمیم‌های دشوار بودند. تصمیم‌هایی که به گفته بسیاری از اقتصاددانان، سال‌ها درباره آنها صحبت شده بود اما کمتر به‌مرحله اجرا رسیده بودند. رویکرد دولت چهاردهم در این میان، بر سه محور اصلی استوار شد: حذف تدریجی رانت، ایجاد اجماع برای اصلاحات و تلاش برای حفظ معیشت مردم در جریان تغییرات اقتصادی. وزیر اقتصاد معتقد است شایبث نگاه رئیس‌جمهور نیز دقیقاً همین سه محور است؛ اینکه اصلاحات بدون عدالت پایدار نیست و عدالت نیز بدون حذف رانت و فساد محقق نخواهد شد. اکنون و پس از پشت سر گذاشتن نخستین سال فعالیت دولت، تصویر اقتصاد ایران همچنان دشواری دشوار است. تورم بالا باقی مانده، منابع دولت محدود است و فشار بر بودجه عمومی ادامه دارد؛ اما هم‌زمان پروژه‌هایی مانند اصلاح نظام بانکی، تعیین تکلیف بانک‌های مساله‌دار، بازنگری در سیاست ارزی، توسعه کردپودرهای انرژی و حرکت به سمت حکمرانی داده‌محور وارد هر حله اجرا شده‌اند. آنچه در ادامه می‌آید، روایت تری از مسیر اقتصادی و دارایی از همین مسیر است؛ روایتی که تلاش می‌کنند منطبق تصمیم‌های اقتصادی دولت پزشکیان، دشواری‌های اجرای آنها و چشم‌انداز اصلاحات پیش‌رو را تشریح کند.

■ اصلاحات از دل بحران

شجاعت تصمیم‌گیری در دولت پزشکیان
وزیر اقتصاد در تشریح رویکرد اقتصادی دولت، نخستین ویژگی رئیس‌جمهور را «شجاعت در تصمیم‌گیری» توصیف می‌کند؛ ویژگی‌ای که به اعتقاد او در سخت‌ترین روزهای آغاز جنگ نیز خود را نشان داد. مندر، اندیشه اشاره به هم‌زمانی آغاز جنگ با بررسی صلاحیتش در مجلس می‌گوید دولت می‌توانست رای اعتماد را به تعویق بیندازد، اما رئیس‌جمهور بر برگزاری جلسه تأکید کرد و دو شخص‌اندام در مجلس حاضر شد. به گفته او، این حضور صرفاً یک اقدام نمادین نبود، بلکه پیام روشنی درباره ادامه اداره کشور و ضرورت تصمیم‌گیری حتی در شرایط بحرانی داشت.

از نگاه وزیر اقتصاد، پزشکیان اصلاحات را پروژه‌ای تدریجی اما انتخاب‌ناپذیر می‌داند؛ اصلاحاتی که بدون ایجاد توافق میان دولت، مجلس، قوه قضائیه، بخش خصوصی و نهادهای کارشناسی امکان تحقق ندارد. به همین دلیل، بخش مهمی از زمان رئیس‌جمهور صرف جلسات مستمر با فعالان اقتصادی، اصناف، دانشگاهیان و سایر دستگه‌های تصمیم‌گیر شده است تا پیش از هر اقدام، اجماع لازم شکل بگیرد.

رئیس‌جمهوری با تأکید بر اینکه ما در مقابل سختی‌ها با تمام وجود در حال تلاش هستیم اما شر مندا هم به آن وجود دارد، یادآور شد: ما در جنگ تمام‌عیار اقتصادی و نظامی و امنیتی قرار گرفته‌ایم. بسیار راحت می‌گویند ما کم‌بندترین و وحشتناک‌ترین تحریم را بر ایران اعمال می‌کنیم، ما ایستاده‌ایم و تلاش می‌کنیم در این جنگ نابرابر خدمتگذار مردم باشیم.

پزشکیان با بیان اینکه در همه روندهایی که طی جنگ‌ها رخ داد در بازار کار به آن شکلی که تصور می‌کردند مشکل پیدا شود با مشکل مواجه نشدیم، ادامه داد: بزرین،

حمایت‌های هدفمند و تکمیل پایگاه‌های اطلاعاتی برای شناسایی دقیق دهک‌ها بخشی از برنامه اصلاحات اقتصادی محسوب می‌شود، نه سیاستی جداگانه

◀ انرژی

ناترازی‌ای که اقتصاد را فرسوده کرده است
یکی دیگر از محورهای مورد اشاره مدنی، آده، اصلاح قیمت‌های غیر واقعی انرژی و مدیریت ناترازی در برق، گاز، جنگ ۱۲ روزه، جلسات کارشناسی این پرونده متوقف شده است. حاصل چند ماه کار مشترک وزارت اقتصاد و بانک مرکزی، بسته‌ای عملیاتی بود که پس از بررسی در سطح سران قوا به هر مرحله اجرا رسید. به اعتقاد وزیر اقتصاد، اهمیت این تصمیم در آن است که دولت پذیرفت ادامه وضعیت موجود هزینه‌ای به مراتب سنگین‌تر از اجرای اصلاحات دارد. او تأکید می‌کند پروژه اصلاح نظام بانکی با بانک آینده پایان نیافته و برای تعدادی از بانک‌ها و موسسات مالی نیز برنامه‌های اصلاحی، ادغام یا انحلال در حال بررسی است. هر چند جزئیات آنها تا زمان نهایی شدن اعلام نخواهد شد.

◀ سیاست ارزی؛ پایان یک الگوی رانتي

دومین محور مهم اصلاحات، بازنگری در سیاست ارزی بود. به گفته مدنی، زاده، نظام ارز تر جیحی در عمل به بستری برای توزیع رانت و هدر رفت منابع ارزی و افزایش فشار بر بودجه تبدیل شده بود. او توضیح می‌دهد که هم‌زمان با جهش نرخ ارز و رسیدن آن به محدوده ۱۵۰ هزار تومان، ادامه سیاست قبلی دیگر امکان‌پذیر نبود. در نتیجه دولت با کسب مجوز، منابعی معادل ۲۵ میلیارد دلار را به جای پرداخت در ابتدای زنجیر واردات، مستقیماً در قالب کالابرگ به مردم اختصاص داد. وزیر اقتصاد معتقد است فلسفه این تصمیم، انتقال پالانه از «رانت‌جویان» به «هردم» بود. به گفته او، وقتی کالایی با قیمتی بسیار پایین‌تر از ارزش واقعی عرضه می‌شود، اختلاف قیمت ملامت رانت تبدیل می‌شود و اصلاح این ساختار به معنای حذف همان رانت و توزیع عادلانه‌تر منابع است. او بارها تأکید می‌کند که رئیس‌جمهور در جلسات هیات دولت همواره یک جمله را تکرار کرده است: «باید به عده‌ای خاص رانت بدهیم و مردم را محروم کنیم».

■ معیشت؛ خط قرمز اصلاحات اقتصادی

هر چند دولت وارد اصلاحات ارزی و بانکی شده، اما وزیر اقتصاد تأکید دارد که معیشت مردم خط قرمز دولت است. او می‌گوید هیچ جلسه‌ای راه یاد ندارد که رئیس‌جمهور نسبت به وضعیت معیشتی خوارها ضرورت حمایت از مردم را تأکید نکند. در این خصوص، او اشاره کرد که هم‌زمان با تأکید بر اینکه ما در مقابل سختی‌ها با تمام وجود در حال تلاش هستیم اما شر مندا هم به آن وجود دارد، یادآور شد: ما در جنگ تمام‌عیار اقتصادی و نظامی و امنیتی قرار گرفته‌ایم. بسیار راحت می‌گویند ما کم‌بندترین و وحشتناک‌ترین تحریم را بر ایران اعمال می‌کنیم، ما ایستاده‌ایم و تلاش می‌کنیم در این جنگ نابرابر خدمتگذار مردم باشیم.

پزشکیان با بیان اینکه در همه روندهایی که طی جنگ‌ها رخ داد در بازار کار به آن شکلی که تصور می‌کردند مشکل پیدا شود با مشکل مواجه نشدیم، ادامه داد: بزرین،

مسعود پزشکیان در مراسم تجدید میثاق اعضای دولت با آرمان‌های امام‌را حل

در جنگ تمام‌عیار اقتصادی و نظامی هستیم

نشستند و به چارچوبی رسیدند و صلحت عزت‌وحکمت را بر این دیدند که اینگونه باید عمل کرد. رئیس‌جمهوری با اشاره به برخی مخالفت‌ها با این همه، در زمینه زندگی و ارتقای آینده مردم با قدرت از این بحران‌ها عبور کنیم.

رئیس‌جمهوری همچنین با اشاره به روند رسیدن به تفاهم‌نامه، اظهار کرد: آنچه در روند تفاهم‌نامه به آن رسیدیم، بعد از بحث‌ها و گفت‌وگوهای طولانی، یک اجماع کارشناسی همه‌کسانی بود که دست‌ی بر آتش داشتند. هم‌زمندگانی که می‌جنگیدند، هم مدیرانی که امنیت را حفظ می‌کردند و هم مجریانی که اجرا می‌کردند و هم قانونگذاران و قضایان و غلایبی که بودند بدون استناد در این مسیر بودند.

وی تصریح کرد: اگر ما ایستادیم و در مقابل دشمن سر خم نکردیم، همین افراد بودند نه کسان دیگر، همین افراد

دوشنبه ۲ شهریور ۱۴۰۵ | ۱۱ ربیع الاول ۱۴۴۸ | سال سیزدهم | شماره ۲۳۹۳ | Mon, Aug 24, 2026

ایران

اقتصاد کلان

همتی آب پاکی را

روی دست سپرده‌گذاران ریخت

پول‌ها کجایمی روند؟

تصمیم‌بانک مرکزی برای تغییر ندادن نرخ سود بانکی، در شرایطی که بخشی از شبکه بانکی باناترازی مواجه است، سیگنال مثبتی به برخی بازارها از جمله بازار سرمایه بود اما تداوم این سیاست پرسش‌هایی را درباره مسیر آتی تورم، رفتار سپرده‌گذاران و مقصد منابع پولی در اقتصاد مطرح می‌کند. این موضوع هم‌زمان این پرسش را ایجاد می‌کند که در غیاب ابزار نرخ سود، مهار تورم و کنترل نقدینگی از چه مسیری دنبال خواهد شد؟ کارشناسان معتقدند ثبات نرخ سود به خودی خود، نه به معنای انبساط پولی است و نه تضمین‌کننده کاهش تورم؛ بلکه نتیجه آن به نحوه کنترل ترانزنامه بانک‌ها، اضافه برداشت، رشد نقدینگی، انتظارات تورمی و سیاست‌های ارزی و مالی وابسته است. نرخ سود یک‌ی از مهم‌ترین ابزارهای سیاست پولی در اقتصادهای متعارف محسوب می‌شود؛ به این معنا که بانک مرکزی با تغییر هزینه پول می‌تواند بر رفتار بانک‌ها، میزان تسهیلات دهی، پس‌انداز خانوارها، سرمایه‌گذاری و در نهایت تقاضای کل و تورم اثر بگذارد. با این حال، عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، اعلام کرد که با توجه به ناترازی بخش قابل‌توجهی از بانک‌های کشور، در شرایط فعلی قصدی برای تغییر نرخ سود وجود ندارد. این موضع از یک جهت نشان می‌دهد که بانک مرکزی در مقطع فعلی افزایش نرخ سود، را ابزار مناسبی برای کنترل تورم نمی‌داند؛ از سوی دیگر، بیانگر آن است که سیاستگذار پولی، پیش از تغییر قیمت پول، اصلاح ساختار شبکه بانکی را ضروری می‌داند. این در حالی است که پیش‌تر وحید ماجد، معاون سیاستگذاری پولی بانک مرکزی گفته بودند نگاه تبعیدی به نرخ سود نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای اقتصاد باشد. به گفته او، هر تصمیم اقتصادی در کنار منافع خود دارای هزینه‌هایی است و سیاستگذار باید به گونه‌ای عمل کند که منافع ملی بر هزینه‌ها غلبه کند. او بار این دیدگاه که افزایش نرخ سود به تنهایی راه‌حل مشکلات اقتصادی است، اعلام کرد که بانک مرکزی نه به سرکوب نرخ سود اعتقاد دارد و نه با اصلاح آن مخالفت می‌کند.

■ چارنرخ سود فعلا تغییر نمی‌کند؟

در شرایطی که بخشی از بانک‌ها ناترازی مواجه هستند، افزایش نرخ سود می‌تواند برای برخی بانک‌ها به افزایش هزینه منابع منجر شود. بانکی که برای جذب سپرده‌ناچار به پرداخت سود بالاتر است، در صورت نبود درآمد کافی از محل تسهیلات و نرخ سرمایه‌گذاری، با فشار بیشتری بر حاشیه سود و ترانزنامه خود مواجه خواهد شد. در چنین شرایطی، افزایش نرخ سود ممکن است به جای آنکه به تسهیمایه کاهش تورم منجر شود، هزینه تأمین مالی را بالا ببرد و حتی فشار بر بانک‌های ناتراز را بیشتر کند. گزارش‌های اخیر مرکز پژوهش‌های مجلس نیز بر عیف ساز و کار انتقال سیاست نرخ سود رشد نقدینگی است. بنا بر این تصمیم فعلی بانک مرکزی می‌توان نوعی پذیرش این واقعیت دانست که در شرایط فعلی، صرفاً تغییر یک نرخ سود به تنهایی تغییر رفتار شبکه بانکی و کاهش تورم منجر نمی‌شود.

■ اثر تصمیم بر شبکه بانکی چیست؟

به اعتقاد کارشناسان، نخستین اثر مستقیم این تصمیم، ایجاد ثبات نسبی در هزینه تجهیز منابع بانک‌هاست. بانک‌ها در شرایطی که نرخ سود افزایش یابد نمی‌کند؛ با شوک جدیدی در هزینه جذب سپرده مواجه نمی‌شوند. این موضوع، فشار بیشتری به ترانزنامه آنها وارد نخواهد شد. این موضوع برای بانک‌های ناتراز اهمیت بیشتری دارد؛ زیرا افزایش نرخ سود سپرده‌ده، در صورت نبود منابع درآمدمی‌منتاسب می‌تواند فاصله بین هزینه و درآمد بانک را تنگ کند. از طرف دیگر، اگر بانک برای جبران این هزینه به افزایش نرخ تسهیلات روی آورد، هزینه تأمین مالی برای دستگاه‌ها و خانوارها نیز افزایش می‌یابد و می‌تواند به رکود اعتباری و کاهش سرمایه‌گذاری منجر شود. کپش‌تر علی رحمانی، کارشناس امور بانکی در گفت‌وگو با ایسنا، درباره برنامه اصلاح نرخ سود سپرده‌های بانکی و متنوع‌سازی نرخ‌های سود در نظام بانکی کشور اظهار کرده بود: در نظام بانکی ایران بانک‌ها فقط ریسک با بانک دیگر، تفاوت دارند، اما میزان نرخ‌های سود یکسان باشد سپرده شده سپرده‌گذاران هنگام انتخاب محل سپرده‌گذاری، به ریسک موسسات مالی توجه کافی نکنند. تجربه تعاونی‌های اعتباری و برخی موسسات مالی در سال‌های گذشته با مشکل مواجه شدند؛ نین نشان داد که بسیاری از مردم صرفاً به دلیل نرخ سود بالاتر، منابع خود را در این موسسات قرار می‌دادند و به میزان ریسک توجه نمی‌کردند؛ در حالی که ریسک باید یکی از عوامل تعیین‌کننده در نرخ سود سپرده‌ها باشد. اما روی دیگر ماجرا این است که ثبات ماندن نرخ سود، مشکل ناترازی بانک‌ها را حل نمی‌کند؛ اگر ریشه ناترازی در دارایی‌های کم کیفیت، مطالبات غیر جاری، تعهدات خارج از ترانزنامه، اضافه برداشت یا رشد متوازن ترانزنامه باشد، ثبات ماندن نرخ سود تنها از ایجاد فشار جدید جلوگیری می‌کند و در مان ساختاری راه آینده موقل می‌کند. به همین دلیل، سیاست نرخ سود در شرایط فعلی تقاضای سفته‌بازانه می‌تواند بر قیمت ترانزنامه بانک‌ها دیده‌شود؛ نه به عنوان یک ابزار مستقل.

■ آیا ثبات نرخ سود

■ به معنای افزایش تورم است؟

در نگاه نخست، تصمیم است تصور شود وقتی نرخ سود افزایش نمی‌یابد، جذابیت سپرده‌گذاری کاهش پیدا می‌کند و بخشی از منابع به سمت بازارهایی مانند ارز، طلا، مسکن یا سهام حرکت می‌کند؛ اتفاقی که در صورت افزایش تقاضای سفته‌بازانه می‌تواند بر قیمت دارایی‌ها و انتظارات تورمی اثر بگذارد. اما تورم تنها تابع نرخ سود نیست؛ رشد نقدینگی، رشد پولی، کسری بودجه، نرخ ارز، انتظارات تورمی، وضعیت تولید و نحوه تأمین مالی دولت و شبکه بانکی، همگی در مسیر تورم نقش دارند؛ از این منظر، اگر بانک مرکزی بتواند بدون افزایش نرخ سود، رشد ترانزنامه بانک‌ها، اضافه برداشت، خلق نقدینگی و ناترازی بانک‌ها را کنترل کند، نرخ سود افزایش به معنای افزایش فشار تورم نخواهد بود. مرکز پژوهش‌های مجلس نیز در گزارش سیاست پولی خود تأکید کرده است که کنترل ترانزنامه شبکه بانکی می‌تواند در مهار رشد نقدینگی نقش مهمی داشته باشد و سیاست‌های مربوط به پایه پولی نرخ سود تورم‌آزاد باید با این سیاست هماهنگ باشند.

■ پول به کدام سمت می‌رود؟

یکی از مهم‌ترین اثر ثبات نرخ سود، شکل‌گیری رفتار متفاوت میان سپرده‌گذاران است. زمانی که نرخ سود سپرده از تورم انتظاری فاصله زیادی داشته باشد، نگهداری پول در قالب سپرده بانکی از نظر واقعی جذابیت کمتری پیدا می‌کند.

بیشتری به سمت خوارها یا نیازمند هدایت خواهد شد. او این پروژه را یکی از مهم‌ترین ماموریت‌های وزارت اقتصادی داند؛ ماموریتی که به گفته او، هم‌زمان با مبارزه با پولشویی، رانت و فساد پیش خواهد رفت.

◀ تفویض اختیار

■ تجربه‌ای که جنگ آن را تثبیت کرد

وزیر اقتصاد در پایان، از تجربه دوران جنگ به عنوان نقطه عطفی در اصلاح حکمرانی یاد می‌کند. او معتقد است بسیاری از محدودیت‌های اداری در آن دوره کنار گذاشته شد و همین موضوع موجب شد ترخیص کالا، تجارت و تصمیم‌گیری‌های استانی با سرعت بیشتری انجام شود. به گفته او، دولت اکنون در حال احصای مقررات مزاحمی است که در شرایط جنگ تعلیق شدند و قصد دارد بخش قابل‌توجهی از آنها را به صورت دائمی اصلاح کند تا کشور دوباره به «تنظیمات کارخانه» بازنگردد.

مدنی، زاده، همچنین بر اداره غیرمتمرکز کشور تأکید دارد و معتقد است واگذاری اختیار به استانداران، استفاده از ظرفیت دانشگاه‌های استانی و مشارکت دادن مردم در حل مسائل، یکی از نوآورانه‌ترین رویکردهای دولت پزشکیان در حوزه حکمرانی اقتصادی است.

◀ اصلاحات

■ انتخابی میان هزینه امروز و بحران فردا

یک سال نخست دولت چهاردهم را شاید بتوان دوره تصمیم‌های دشوار نامید؛ دوره‌ای که اقتصاد ایران هم‌زمان با جنگ، تحریم، تورم بالا و محدودیت منابع، ناچار به انتخاب میان ادامه وضعیت موجود یا آغاز اصلاحات ساختاری شد. رویات وزیر اقتصاد نشان می‌دهد دولت پزشکیان مسیر دوم را انتخاب کرده؛ مسیری که بر حذف رانت، اصلاح نظام بانکی، بازنگری در سیاست ارزی، توسعه سرمایه‌گذاری و تغییر الگوی حکمرانی استوار است.

با این حال، خود دولت نیز می‌پذیرد که هیچ‌یک از این اصلاحات بدون هزینه نیست. افزایش فشار بر بودجه، محدودیت منابع ارزی، کاهش قدرت خرید مردم و تداوم تورم، چالش‌هایی هستند که همچنان اقتصاد ایران با آنها روبروست. از همین رو، تأکید مکرر رئیس‌جمهور بر معیشت مردم و طراحی ابزارهای حمایتی، تلاشی برای آن است که بار اصلاحات بیش از همه بر دوش دهک‌های پایین‌تر نیفتد.

در نهایت، موفقیت استوار، معتقد است بخش مهمی از شاخص‌های کوتاه‌مدت تورم و رشد اقتصادی، بلکه با توان دولت در ایجاد اجماع، تداوم اصلاحات و تبدیل تصمیم‌های امروز به ثبات پایدار در سال‌های آینده ستجید می‌شوند. دیگر فردی که فاقد فعالیت اقتصادی و رسمی است نمی‌تواند تسهیلات کلان دریافت کند یا از پالانه‌های اجرای همین اصلاحات وابسته است.

پزشکیان با بیان اینکه قدرت، با وحدت و انسجام و همدلی را به تبعیت از رهبری عزیز امکان‌پذیر است، گفت: باید با کارشناسی، تعقل و اندیشه و با همدلی و مشورت کار کنیم. وقتی تفکیم گرفتیم و تفاهم کردیم، باید همه پشت سر آن تصمیم بایستیم و عمل کنیم. اگر این کار را کنیم، حتماً پیروز خواهیم شد؛ ولی اگر تصمیم بگیریم و نقش نایبیم، طبیعتاً راهی که می‌رویم متزلزل خواهد بود.

وی با تأکید بر اینکه امیدوارم که این وحدت و انسجام پایدار بماند، تصریح کرد: دشمن امید دارد به دلیل مشکلاتی که می‌خواهد ایجاد کند، تفرقه و شکاف در جامعه به وجود آورد و ما با تمام وجود تلاش خواهیم کرد که از تفرقه، شکاف، درگیری‌ها و منیت‌هایوری کنیم. قسول می‌دهیم که راه را با قدرت و با عزت و با سربلندی ادامه بدهیم. حتما بر اساس علم و آگاهی عمل خواهیم کرد.

پزشکیان با بیان اینکه قدرت، با وحدت و انسجام و همدلی را به تبعیت از رهبری عزیز امکان‌پذیر است، گفت: باید با کارشناسی، تعقل و اندیشه و با همدلی و مشورت کار کنیم. وقتی تفکیم گرفتیم و تفاهم کردیم، باید همه پشت سر آن تصمیم بایستیم و عمل کنیم. اگر این کار را کنیم، حتماً پیروز خواهیم شد؛ ولی اگر تصمیم بگیریم و نقش نایبیم، طبیعتاً راهی که می‌رویم متزلزل خواهد بود. وی با تأکید بر اینکه امیدوارم که این وحدت و انسجام پایدار بماند، تصریح کرد: دشمن امید دارد به دلیل مشکلاتی که می‌خواهد ایجاد کند، تفرقه و شکاف در جامعه به وجود آورد و ما با تمام وجود تلاش خواهیم کرد که از تفرقه، شکاف، درگیری‌ها و منیت‌هایوری کنیم. قسول می‌دهیم که راه را با قدرت و با عزت و با سربلندی ادامه بدهیم. حتما بر اساس علم و آگاهی عمل خواهیم کرد.